

Nr 72.

Av herrar **Olsson, Oscar**, och **Bärg**, om ökat anslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet.

I årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt (233), har Kungl. Maj:t föreslagit en sänkning av det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet med 65,000 kronor. Anslagsbeloppet för budgetåret 1932/1933 skulle bli 785,000 kronor. Skolöverstyrelsen hade föreslagit 835,000 kronor, statskontoret 810,000 kronor.

Det är i synnerhet sänkningen av anslaget till folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek som måste förorsaka stora betänkligheter. Dessa bibliotek fingo redan vid fjolårets riksdag vidkännas en beskärning av 20 procent av det understödsbelopp de enligt gällande bestämmelser voro berättigade till, vilket betydde en sänkning av deras bokinköp med minst 30 procent. Årets förslag innebär en sänkning av statens bidrag med 40 procent, vilket torde innebära en sänkning av anslaget till böcker och inbinding med väl 60 procent. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar behövas till understöd av dessa bibliotek, om i författningen upptagna bestämmelser skulle gälla 1,100,000 kronor, således 880,000 kronor, om den av fjolårets riksdag beslutade begränsningen även komme att gälla för kommande budgetår. Därvid har skolöverstyrelsen dock räknat med att inga understöd finge utgå till nya bibliotek samt att intet av de gamla biblioteken skulle få komma över fjolårets belopp.

Granskningsnämnden hade föreslagit en sänkning av dessa understöd med endast 30 procent för varje bibliotek, vilket således enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle ha nödvändiggjort ett anslagsbelopp av 770,000 kronor för denna post. Skolöverstyrelsen har inte velat vara med om ytterligare sänkning, men i överensstämmelse med av den förra regeringen givna direktiv föreslagit, för den händelse redueringen måste vidtagas, en sänkning med 40 procent med tillägg av vissa fyllnadsbidrag till i synnerhet större bibliotek: 660,000 kronor + 61,000 kronor = 721,000 kronor. Av dessa 61,000 kronor skulle 36,000 kronor användas till avlöningar åt kvalificerad bibliotekspersonal. Skolöverstyrelsen anser nämligen, att statsunderstödet till dessa avlöningar under år 1933—1934 bör utgå alldeles obesuret. De 25,000 kronor skulle ställas till skolöverstyrelsens förfogande för att i ovan nämnda fall mildra verkningarna av reduktionerna, i synnerhet för att

undantagsvis möjliggöra understöd åt nya bibliotek och medgiva något högre understöd än innevarande år åt vissa bibliotek.

Naturligtvis finns det skäl som tala för skolöverstyrelsens förslag att skapa gynnsammare villkor för de relativt större biblioteken på de många mindre bibliotekens bekostnad. De förra äro emellertid i den mån de kräva högre belopp i tilläggsanslag för personalen belägna i städer och större samhällen, de senare arbeta oftast under bekymmersamma förhållanden på glest befolkad ren landsbygd. De förra uppehållas i allmänhet med kommunalt understöd, de senare äro huvudsakligen beroende av frivillig självbeskattning av småfolket i våra arbetar-, nykterhets- och religiösa föreningar. Vid nödvändiga anslagsbeskärningar under en nödtid förefaller det oss dock naturligt att den senare gruppen inte missgynnas i jämförelse med den förstnämnda, som dock måste anses ha större möjligheter att undgå de mest förödande verkningarna av depressionen. Därför synes det, som om nedskärningen borde vara förhållandevis densamma för de större och de mindre biblioteken. Skolöverstyrelsens välmående förslag att komma den förra gruppen till hjälp har också till sina verkningar reducerats genom att statskontoret och Kungl. Maj:t, vilket ju var att vänta i det svåra budgetläge, vari vi nu befinna oss, skyndat att acceptera de sämre villkoren för de små och fattigaste biblioteken samtidigt med att de skära bort hälften av det belopp som beräknats som kompensation för de större. Ytterligare vill Kungl. Maj:t göra en »besparing» på sammanlagt 10,000 kronor av det belopp skolöverstyrelsen sökt rädda från de små bibliotekens anslag för att stå till förfogande att användas i särskilt trängande fall utanför de vanliga bestämmelserna.

Vid en jämförelse mellan de olika avdelningarna i huvudtiteln finner man att på ingen avdelning för egentliga upplysnings- och bildningsändamål sänkningen varit tillnärmelsevis så stor som ifråga om avdelningen »K. Folkbildningsåtgärder i övrigt». Under det att den föreslagna anslagsminskningen för åttonde huvudtiteln över huvud har begränsats till 6,2 procent har den för ifrågavarande avdelning, omfattande det fria och frivilliga folkbildningsarbetet samt nykterhetsanslagen, sprungit upp till 15 procent. För universiteten är den ungefär 3 procent och för folkundervisningen ungefär 2¹/₂ procent. För yrkesundervisningen är den visserligen 13 procent, men ungefär hälften härav torde vara nedsatta bidrag till arvodet åt lärare.

Redan vid föregående års riksdag gick man fram med nedskärningen allra hårdast ifråga om denna avdelning i huvudtiteln, och det förefaller som ett mycket rimligt krav från representanterna för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet att regeringen inte i år fortsatt med ytterligare lika hårda anslagsminskningar på samma anslagspost. Lika farlig för folket som den materiella nöden är den därmed följande andliga depressionen, en moralisk påfrestning som redan medfört svårbotliga skadeverk-

ningar. Därför måste det vara i hög grad ologiskt att skapa ytterligare svårigheter för det allmänna folkbildningsarbetet, som är det kanske främsta hjälpmedlet i kampen mot denna andliga depression. Det är i synnerhet nykterhetsorganisationerna, arbetsorganisationerna och jordbrukarungdomens förbund, som få sina arbetsmöjligheter på detta område försvårade och i vissa fall helt stängda genom den beskärning på tiotusental kronor som här av Kungl. Maj:t föreslagits.

Då den av Kungl. Maj:t föreslagna högre rusdrycksbeskattningen och maltskatten beräknas inbringa 22,500,000 kronor och folkbiblioteksväsendet såsom det centrala i det fria folkbildningsarbetet väl måste anses såsom ett av de bästa medlen för uppfostran även till större nykterhet, torde den höjning av folkbiblioteksanslaget som skolöverstyrelsen beräknat för utdelande av understöd i samma omfattning som innevarande år utan någon större svårighet kunna tagas ur dessa ökade statsinkomster från rusdryckshanteringen. Den av Kungl. Maj:t äskade summan skulle nämligen behöva höjas med endast 185,200 kronor.

I dessa 185,200 kronor inbegripes då en höjning av det av Kungl. Maj:t begärda anslaget till tidskriften Bokstugan med 1,000 kronor, till 3,000 kronor, eller samma anslag som utgår till tidskrifterna Biblioteksbladet och Studiekamraten. Före innevarande budgetår utgick anslaget med samma summa, 4,000 kronor, till samtliga tidskrifter. Anledning till att fjolårets riksdag sänkte anslaget var en förmodan av organisationsnämnden 1931, upptagen av Kungl. Maj:t i fjolårets statsverksproposition, att Bokstugans ekonomiska ställning vore särskilt gynnsam jämförd med de båda övriga tidskrifternas. Saken undersöktes ej närmare vid statsutskottets behandling av ärendet. Skolöverstyrelsen, som under året undersökt förhållandet, tillstyrker i år samma anslag som till de båda övriga tidskrifterna, 3,000 kronor. Statskontoret anser »att, då understödet till 'Bokstugan' vid 1932 års riksdag nedsattes från 4,000 kronor till 2,000 kronor och inga andra skäl för en höjning av sistnämnda belopp nu anförts än att tidskriften är i starkt behov av ett understöd av 3,000 kronor, bidraget torde böra bibehållas vid sitt nuvarande belopp». Kungl. Maj:t har följt statskontoret i detta fall. Detta betyder att ett på grund av felaktiga förutsättningar indraget understödsbelopp fortfarande bör innehållas, även sedan misstaget beträffande förutsättningarna rättats. Då ett sådant förfarande ej kan anses vara med rätt och billighet överensstämmande föreslå vi att det av Kungl. Maj:t beräknade beloppet till tidskrifter höjes från 8,000 kronor till 9,000 kronor.

Däremot skulle, vid riksdagens bifall till denna motion, ur den i tabellform uppställda sammanfattningen det till skolöverstyrelsens disposition upptagna beloppet av 15,000 kronor utgå.

Med stöd av ovan anförda föreslå vi således, att i ifrågavarande anslag understödet till folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus- och sjömansbibliotek be-

räknas till 880,000 kronor (i stället för av Kungl. Maj:t beräknade 678,000 kronor), att posterna till centralbibliotek, till resekostnads- och traktamentsersättningar, till förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek, till tillägg till grundkatalog, till tidskrifter och till arvoden till extra personal beräknas till 90,200 kronor (i stället för av Kungl. Maj:t beräknade 89,200 kronor), samt att beloppet till skolöverstyrelsens disposition, av Kungl. Maj:t beräknat till 15,000 kronor, utgår, och hemställa alltså,

att det *ordinarie* förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet måtte bestämmas för budgetåret 1933/1934 till 970,200 kronor.

Stockholm den 20 januari 1933.

Oscar Olsson.

A. J. Bärq.
